
**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ, 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

ΝΙΚΗ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΚΩΣΤΑΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

A1. Παραδείγματα θεατρικότητας

- **Σκηνή υιοθεσίας:** «Ήδη αυτή η υιοθέτησες..εξενίσθησαν παρ'υμίν»
- **Εσωτερικός μονόλογος Γιωργή:** «Ο γάμος αυτής ... σπαργάνοις» □ καταγραφή σκέψεων σχετικά με τα συναισθήματα των αδερφών του απέναντι στο υιοθετημένο κορίτσι που παντρεύτηκε αλλά και αποχώρησε από το σπίτι αλλά και σχετικά με τα χαρακτηριστικά (αχαριστία) του κοριτσιού απέναντι στη μάνα που το μεγάλωσε σαν δικό της.
- **Διάλογος Γιωργή - μάνας σχετικά με την αποδοχή της Κατερινιώς (της 2ης υιοθετημένης κόρης):** «Οχι μητέρα ... αδερφή σας».
- **Η συμμετοχή πολλών προσώπων** (πατήρ, σύζυγος, εγώ, ο πρωτόγερος).

B1 Σχολιασμός της άποψης του Κ. Μητσάκη για τη γλώσσα του Βιζυηνού

Ο Βιζυηνός σε όλη του τη ζωή υπήρξε ένας επαμφοτερίζων. Είναι δημοτικιστής αλλά και δεινός χρήστης της καθαρεύουσας, μιας καθαρεύουσας από την οποία δεν λείπουν η ειρωνεία και το χιούμορ. Οι διάλογοι των διηγημάτων του, κυρίως όταν μιλούν οι άνθρωποι του λαού είναι γραμμένοι σε απλή δημοτική με χρήση κάποιες φορές ιδιωματικών λέξεων. Συγκεκριμένα:

- **«αι οικονομικά μας δυσχέρεια ... τροφίμων»** □ Ξεκάθαρη χρήση της καθαρεύουσας από τον Γιωργή: εξαιτίας της μόρφωσης που έχει λάβει μετά την επιστροφή του από την ξενιτιά μπορεί να υποστηρίξει την αποτύπωση αυτού του είδους τον λεκτικό κώδικα.
- **«Και τί φταίγει το φτωχό, σαν έγινεν όπως το έπλασεν ο θεός;»/ «του έβαζα το βυζί μου στο στόμα μου για να το πλανέσω»** □ Η μητέρα, αδαής, αγράμματη γυναίκα αρκείται σε ένα λόγο απλό, καθημερινό, που αρμόζει στην κοινωνική της θέση.
- Με τη γλωσσική ιδιομορφία επιτυγχάνεται η προσπάθεια ρεαλιστικής απόδοσης το διηγήματος στο συγκεκριμένο χώρο - χρόνο, ενισχύονται η αληθοφάνεια και η παραστατικότητα.

B2α Ερμηνευτική ερώτηση

«Πριν δέ κατορθώσω νά επιστρέψω, τό ξένον κοράσιον ηύξήθη, άνετράφη, έπροικίσθη και ύπανδρεύθη, ώς εάν ήτον άληθώς μέλος της οικογενείας μας.» Ο Γ. Βιζυηνός στο παραπάνω χωρίο χρησιμοποιεί σύνοψη χρόνου. Να δικαιολογήσετε την επιλογή αυτή του συγγραφέα.

Παρατηρείται επιτάχυνση και αποδίδονται η ανατροφή και ο γάμος του υιοθετημένου κοριτσιού με τη χρήση 4 ρημάτων σε ασύνδετο σχήμα. Μια τέτοια επιλογή εξυπηρετεί τους εξής σκοπούς:

- Η αχαριστία του κοριτσιού σε αντίθεση με τις υπερβολικές περιποιήσεις που δεχόταν από τη μάνα επιφέρουν αγανάκτηση στα άρρενα τέκνα της οικογένειας → η εξαιρετικά σύντομη και λιτή αναφορά στην ανατροφή και στην απομάκρυνση από την οικογενειακή στέγη φανερώνει απέχθεια και απαξίωση για το θηλυκό.
- Έχει προηγηθεί επιβράδυνση σχετικά με το τελετουργικό της υιοθεσίας του κοριτσιού μέσω της εκτενούς περιγραφής του - μια νέα, μακροσκελής αναφορά στη ζωή του θα ήταν κουραστική και θα αποπροσανατόλιζε τον αναγνώστη από το κεντρικό θέμα του διηγήματος: την τραγικότητα - το αμάρτημα της μάνας.
- Εξυπηρετεί τη γρήγορη πλοκή, την τόνωση του ενδιαφέροντος, τη μετάβαση στην επόμενη υιοθεσία προς έκπληξη του Γιωργή και των αδερφών του. Παρατηρείται ειρωνεία: την ανακούφιση για την απομάκρυνση της προηγούμενης θετής αδερφής διαδέχεται η έντονη δυσανασχέτηση για την Κατερινιώ (= νέα θετή κόρη).
- Αποκαλύπτεται το παράπονο για τη διάκριση της μητέρας με αποδέκτη, τώρα, των νέων περιποιήσεων το κορίτσι. Η φροντίδα απέναντί του ήταν σαν πραγματικού οικογενειακού μέλους → πικρία, απογοήτευση, αν λάβουμε υπόψη μας και τις οικονομικές δυσχέρειες που κορυφώθηκαν μετά την υιοθεσία της.

B2B Ερμηνευτική ερώτηση

«Τό ἐπήρα τριῶν μηνῶν ἀπό πάνω ἀπό τό λείψανο τῆς μάνας του· καί ὁσάκις ἔκλαιγε, τοῦ ἔβαζα τό θυζὶ μου στό στόμα του, γιά νά το πλανέσω· καί τό ἐτύλιξα μέσ' στα σπάργανά σας, καί τό ἐκοίμησα μέσ' στήν κούνια σας.» Τι επιτυγχάνει ο συγγραφέας με τη χρήση της αναδρομικής αφήγησης στο συγκεκριμένο χωρίο;

Λίγες ημέρες μετά το γάμο της υιοθετημένης κόρης (της οποίας το όνομα ο αφηγητής απαξιού να αναφέρει) η μητέρα ήρθε στο σπίτι με άλλο υιοθετημένο βρέφος, πάλι κορίτσι, πεντάρφανο, όπως είπε. Τα αγόρια προβάλλουν έντονες αντιδράσεις για τη νέα υιοθεσία αλλά η μητέρα παραμένει αμετάπειστη. Μέσα, λοιπόν, στην απελπισία της χρησιμοποιεί κάποια τεχνάσματα προκειμένου να το αποδεχτούν: χρησιμοποιεί περιγραφικό και έντονα φορτισμένο λόγο μέσω αναδρομικής αφήγησης για να συγκινήσει. Αξιοπρόσεκτοι είναι συγκεκριμένοι γλωσσικοί τύποι / φράσεις όπως:

- «λείψανο της μάνας του» → πρόκληση οίκτου, συμπόνιας
- «του ἔβαζα το θυζὶ μου στο στόμα του» → συναισθηματικό δέσιμο Δεσποινιώς με βρέφος → αντικατάσταση της μητέρας του.
- «το ἐτύλιξα μέσ' στα σπάργανά σας ... κούνια σας» → επιχειρεί να δημιουργήσει συναισθηματικό δέσιμο των αγοριών με την Κατερινιώ αφού η μητέρα χρησιμοποίησε τα δικά τους σπάργανα, την κούνια τους για τη φροντίδα του βρέφους → άσκηση μιας μορφής ψυχαναγκασμού. Μην ξεχνάμε ότι η σύγκρουση αυτή Γιωργή και μάνας καθίσταται αφορμή για την αποκάλυψη του μυστικού και τη λύση του αινίγματος.

G1 Ερμηνευτική ερώτηση

Να σχολιάσετε σε ένα κείμενο 150-170 λέξεων το απόσπασμα που ακολουθεί: «Ὁ πατήρ τοῦ κορασίου ἦτον ὠχρός καί ἔβλεπε περίλυπος ἐμπρός του. Ἡ σύζυγός του ἔκλαιεν ἀκουμβημένη εἰς τόν ὦμόν του. Ἡ μήτηρ μου ἔτρεμεν ἐκ τοῦ φόβου μήπως ἀκουσθῆ καμμία φωνή—Ἐγώ!—καί ματαιώσῃ τήν εὐτυχίαν της. Ἀλλά κανεῖς δέν ἀπεκρίθη.»

Ο Βιζυηνός, σαν δεινός ψυχογράφος που είναι, μπορεί να αποτυπώσει με ενάργεια τα συναισθήματα, τον βαθύ ψυχισμό των ηρώων του. Ενα τέτοιο χαρακτηριστικό της προσεγγισμένης περιγραφής της ψυχосύνθεσης αποτελεί το χωρίο με τις αντιδράσεις των γονέων και του πρώτου υιοθετημένου κοριτσιού.

Αν και δεν γνωρίζουμε τις συνθήκες υιοθεσίας, τους λόγους δηλαδή που οι φυσικοί γονεῖς εμπιστεύτηκαν το κορίτσι στη φτωχή χήρα με τα 3 αγόρια, φαίνεται ότι ίσως κινήθηκαν από ένδεια γι' αυτό και αποτυπώνονται αληθινά συντετριμμένοι. Ο πατέρας είναι ωχρός, περίλυπος, ενώ η μητέρα έκλαιγε στον ώμο του. Παρατηρούμε ότι και εδώ ο Βιζυηνός μένει πιστός στην τήρηση του μέτρου και της λεπτότητας στην απόδοση των συναισθημάτων και του ψυχισμού των ηρώων. Οι γονεῖς υπομένουν βουβά και διακριτικά τον πόνο τους. Απουσιάζουν οι υπερβολές, οι ακρότητες, οι εξάρσεις. Αποδεικνύεται για μια ακόμα φορά η ανθρωποκεντρική διάσταση του διηγήματος.

Επίσης, παρατίθεται η αντίδραση της Δεσποινιώς, η οποία προφανώς είναι ευτυχισμένη, αλλά φοβάται μήπως ματαιωθεί η διαδικασία από την ξαφνική αντίδραση κάποιου. Ο Γιωργής ακόμα δεν γνωρίζει την αληθινή αιτία της προσκόλλησης της μητέρας στις υιοθεσίες θήλειων τέκνων και ίσως να αποδίδει το «καπρίτσιο» αυτό της μητέρας στην απώλεια της Αννιώς, ενώ στην πραγματικότητα είναι μια προσπάθεια εξιλέωσης, αυτοτιμωρίας προκειμένου να ανακουφίσει τις τύψεις της λόγω του ακούσιου αμαρτήματος.

Δ1 Παράλληλο κείμενο

Ομοιότητες

- Ευαισθησία για το παραμελημένο βρέφος τόσο από τη Δεσποινιά, όσο και από τον λούστρο («το επήρα τριών μηνών ... αδερφής σας» - «τώ ρριξαν ... βροχής»)
- Ομοιότητα ως προς το φύλο του εγκαταλελειμμένου βρέφους (κορίτσι).
- Αναλογία Δεσποινιάς με παραμύθια που βύζαξε το παιδί της Σταματίνας (είναι μια πολύ καλή γυναίκα που θα «το έχει σαν παιδί της»).

Διαφορές

- Ο Τάσος είναι διατεθειμένος να συνεισφέρει οικονομικά στην ανατροφή του - το συμπονά («Αν είχα τη μάνα μου ... κακόμοιρο» ≠ «Αυτή δεν σου είναι τίποτε ... ξένη»)
- Το βρέφος είναι ορφανό (πέθανε η μητέρα του) ≠ αυτό που βρήκε ο Τάσος ήταν πεταμένο.
- Η μητέρα του Γιωργή αναλαμβάνει να φροντίσει και να αναθρέψει η ίδια το βρέφος ≠ ο λούστρος αναθέτει σε άλλους την ανατροφή του, αναλαμβάνοντας όμως ο ίδιος τις οικονομικές υποχρεώσεις.

ΚΡΙΤΙΚΗ / ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

- Τα θέματα ήταν απαιτητικά, με διαβαθμισμένη δυσκολία.
- Απαιτούσαν διευρυμένη κρίση, βαθιά κατανόηση του διδαγμένου λογοτεχνικού κειμένου και γνώση των χαρακτηριστικών της διηγηματογραφίας του Βιζυηνού.